

MORNAR

POUČNI I ZABAVNI LIST ZA POMORSKI SVIJET

SUŠAK

1 MAJA 1938

GODINA X.

BROJ 5

ČUVAJMO JUGOSLAVIJU!

MISLIMO NA KRALJA MUČENIKA!

NE DAJMO DA NAM TA RANA ZARASTE!

SADRŽAJ:

Mornar: Pretsjednik Vlade jugoslavenskom radništvu. — Sedam pitanja. — Vinodolski: „Zagrebe, podi sretno u svoj elemenat“. — Smrt junačkog mladog kapetana. — Dundo Simo: Gajetunski razgovori. — Viktor Car Emin: Tarsatika. — B. Š.: Slike naših starih pomoraca. — Mornar: Naša Vlada za naše more. — Sveta Zemlja. — Leksikon Minerva. — Br. M. Šta.: Bilješke jednog pomorca. — Odgovori na sedam pitanja. — Stari i mladi.

POJEDINI BROJ DIN 2.50

GODIŠNJA PRETPLATA DIN 30.—

ZA MORNARE DIN 24.—

Širite i pretplaćujte se na

»Mornar«

**DOBRO
I NARAVNO VINO**

Koristi zdravlju

Krijepi tijelo

Jača duševnu snagu

**VELETRGOVINA VINA
BRAČA MATELJAN
SUŠAK**

IMA SAMO TAKVA VINA

Osnovano 1876

**MIKULIČIĆ i KULAŠ
TRGOVINA MIRODIJA
BOJA i LAKOVA
PARFUMERIJA
SUŠAK**

**„PROSVJETA“
KNJIŽARA I PAPIRNICA
PALAČA PRAŠTEDIONE**

**Pisaći pribor za urede
škole i domove**

TRGOVINA I PARFUMERIJA

**„IBIS“
S U Š A K**

**TRG KRALJA ALEKSANDRA BR. 2
Brzjavi: IBIS — SUŠAK**

TVORNICA POKUĆSTVA

**I. I. NAGLAS
LJUBLJANA**

OSNOVANA 1847.

**Pekarna i Slastičarna
I. O. Tomasini - Sušak**

Strossmayerova ul. 10

Vlastita zgrada.

Proizvadjia svakovrsno pecivo i slatkiše,
preuzima narudžbe za razne svečanosti.

Kap. Antun Babarović

Brodovlasnik i Pomorski agent
SUŠAK

Pošt. pretinac 57. Brzjavi: Babarović
Telefon: Ured 1-78 — Kućni 3-19

Parobrod „IVAN“ 2150 tona nosivosti
Parobrod „Anton“ 2500 tona nosivosti
Parobrod „PRINC PAVLE“ 8200 tona nosivosti

**R. I. Vrignanin - Stojanović
SUŠAK**

Trgovina šivaćih strojeva,
galanterijske, porcelanske i
staklene robe,
te sokolskih predmeta.

Brzjavi: „Vrignanin“ Sušak.

ANTE KALPIĆ

**SUŠAK, Skerličeva ul.
Palača Kontinental**

Skladište suhomesnate robe, masti,
salame i konzerviranog mesa.

Zastupstvo tvornica: Ivan Gregurić i
Drug, Križevci i P. J. Klefiš, Jagodina.
Sve prvorazredna roba uz najniže cijene.

Gjуре Šikića Sinovi

**Tvorničko skladište papira i pribora za pisanje
Konfekcije papira i papirnatih vrećica**

DAVOR I TOMISLAV ŠIKIĆ

Poslovnica i skladište: Ružičeva ulica 15
Račun kod Poštanske štedionice broj 35023
Tekući račun: Prva Hrv. Štedionica fil. Sušak

Transportno, skladišno i otpremničko poduzeće

GUSTAV BRELIĆ

SUŠAK

Pomorska Agentura

Telefon int. 23 - Brzjavi: Breg.

Pošt. pret. 134

Manufakturna i kratka roba
k „Paunu“ - V. Dakić

**SUŠAK, Tomislavova ul. br. 4.
RIJEKA, Corso 3.**

Veliki izbor. Solidna i brza podvorba.
Umjerene cijene.

I. R. MILOŠ

Trgovina mješovite robe
SUŠAK, Strossmayerova ul.

**TRGOVINA DELIKATESA, VINA,
LIKERA I JUŽNOG VOČA**

Josip Smerdel - Sušak

Telefon 85.

Obskrbljivanje brodova svim živežnim
namirnicama uz najpovoljnije cijene.

**PRŽIONA KAVE
Bezalkoholno piće „BAKOKO“**

Trgovina željeza

Milan Fürst - Sušak

Preporuča bogato skladište željeza, lima,
čavala, peći, štednjaka itd.
Solidna podvorba i solidne cijene.

VINKO MIKULIČIĆ

Agenturni i komisionalni posao.
Brašno, Žitarice, Kolonialna roba.

Prva sušačka cvjetarna

IVKA SMOKVINA

SUŠAK, Corso

MESARNA

PETAR BAN - SUŠAK

**NOVA TRŽNICA
SHIP - CHANDLER**

Koncesionirani obskrbljivač brodova sa
svim živežnim namirnicama i ostalim
potrebštinama iz prvog vrela.

Izlazi jedanput mjesečno

Pojedini broj Din 2.50

Godišnja pretpl. Din 30

Za mornare Dinara 24.—

„MORNAR“

POUČNO-ZABAVNI LIST ZA POMORCE

GOD. X. — BROJ 5.

SUŠAK 1. MAJA 1938.

PRETSJEDNIK VLADE JUGOSLAVENSKOM RADNIŠTVU

U ponedjeljak 25 aprila, na drugi dan pravoslavnog Uskrsa održan je u Beogradu velik radnički kongres. Na prostranom igralištu sportskog društva »Jedinstvo« sakupilo se preko 50.000 ljudi, najvećim dijelom radnika, koji su se sastali na zbor da vijećaju o svojim potrebama i sastave rezoluciju, u kojoj će biti utvrđeni svi njihovi zahtjevi, sve žalbe i predlozi, kako da se doskoči najkrupnijim nepravdama.

Na kongres stigao je vanredno zanosno pozdravljen i Pretsjednik Vlade, g. dr. Milan Stojadinović. On je pred radnicima održao govor, koji je proizveo najdublji dojam ne samo na sve prisutne već i na čitavu našu javnost.

Može se reći da je ovo prvi put, što jedan Pretsjednik vlade u Jugoslaviji govori radnome narodu na ovakav način. Iz toga značajnog govora našeg Prvog Ministra vadimo samo ovo nekoliko riječi:

»Radnici, prijatelji i drugovi! Prijestolni grad Beograd nije do danas vidio niti zapamtio većeg ni veličanstvenijeg zbora radnog naroda, nego što je ovaj danas. — U jednoj nekada čisto agrarnoj zemlji iz dana u dan postepeno stvaramo svoju nacionalnu industriju. Ovu industriju ne stvaramo da bismo svojim produktima išli na međunarodno tržište i tamo konkurirali drugim narodima. Stvaramo je prije svega da naše domaće sirovine prerađujemo i u našim domaćim radionicama i tvornicama. (Burni poklici: »Tako je! Živio Stojadinović!«) Stvaramo je zatim, da zaposlimo onaj višak rođenja, koji se srećom svake godine pojavljuje u našoj zemlji i to pojavljuje takvim jednim tempom, da će se broj stanovnika za 25 godina kod nas udvostručiti. Stvaramo našu industriju, da bi ovaj zaposleni radni narod ne samo ishranjivao sebe, nego da bi jednom povećanom potrošnjom raznih živežnih namirnica predstavljao i jednog novoga kupca za naše seljačke proizvode. Mi

konačno stvaramo našu industriju, da bismo u isto vrijeme i pojačali našu nacionalnu obranu. (Fregetičko pljeskanje i poklici: »Tako je!«) Eto, zašto je razumna industrijalizacija jedna od bitnih točaka ekonomskog programa vlade, kojoj imam čast da pretsjedavam. (Burni poklici: »Živio dr. Stojadinović!«) Ali u toj novoj Jugoslaviji koju vidite da se stvara i koja ne obuhvata samo novu industriju nego i velike nove javne radove, na putevima i željeznicama, na melioracijama i građevinama, na svemu onome, u što mislimo utrošiti izvanredne kredite za pune četiri milijarde dinara, u toj novoj Jugoslaviji, koja se preobražava, mi ne smijemo zaboraviti na onoga, koji je osnivao svega stvaranja, na onoga koji nosi časno ime jugoslovenskog radnika. (Burni i dugotrajni poklici: »Živio!« — »Živila vlada Stojadinovića!«) Nije nama svejedno, niti nam smije biti svejedno kako naš radnik živi. Nema sumnje, da su se prilike i u tom pogledu nešto popravile. Danas je bolje nego prije tri godine. (Tako je!) Ali, prije tri godine bilo je sasvim rđavo. Prema tome današnje »bolje« to je »bolje« prema onome rđavome. Ja, međutim smatram da vi radnici ne smijete živjeti rđavo. Ja, prosto, želim, da vi živite: ni rđavo ni bolje, već da živite kratko rečeno — dobro i zadovoljno. (Burno i dugotrajno pljeskanje: »Tako je!«)

U dalnjem svom govoru, što je bio isprekidan neprestanim poklicima oduševljenja Pretsjednik je vlade spomenuo i puteve, koji ga vode k cilju, što ga je za napredak i boljitak našega radništva sebi postavio.

G. dr. Milan Stojadinović pokazao je već do sada da umije svoje riječi prevoditi i u djela, pa ne sumnjamo, da će ostvariti i ove svoje plemenite želje i obećanja na veliku korist ne samo naših jugoslavenskih radnika na kraju već i onih na moru.

Mornar.

Sedam pitanja

1. Otkuda riječ — harmica?
2. Otkuda ime — Piket?
3. Kolika je dužina velike torpiljarke »Zagreb?«
4. Koliko stanovnika ima Palestina?
5. Koliko je duga novosagrađena cesta, što

vodi od tuniške do egipatske granice u Libiji?

6. Koliko stoji dnevno osvjetljivanje američkog spomenika Slobode, što se nalazi na ulazu u njujoršku luku?

7. Koliko iznosi svakogodišnji prirast stanovništva na našoj zemaljskoj krugli?

(Odgovore na sedam pitanja naći ćete na str. 8.)

„Zagrebe, pođi sretno u svoj elemenat“

Već u utorak, 29. marta o. god. Split se je okitio nebrojenim zastavama. To je bilo uoči slavnog dana, kad je porinut u more naš prvi ratni brod, sagrađen na našem brodogradilištu. Svečanostima priređenim tom prilikom pridružila se još i komemoracija velikog ideologa Jadranske Straže, pok. Jurja Biankina. Sjutradan u srijedu Split je sav osvanuo u prazničkoj slavi, kao što to uvijek biva u danima značajnih događaja. U luci usidrene mnoge naše bojne jedinice, sve u »gali«. A tako i druge lađe, od kojih su neke dovele u Split mnogo svijeta izvana. I sav taj nepregledni narod grne prema brodogradilištu. Tu će se izvršiti

»Zagrebe, pođi sretno u svoj elemenat, plovi na čast i slavu Kralja i Otadžbine uz tvoju zastavu. Neka je slava i pobjeda! Blagoslov Božji neka te prati!«

Nato je Kuma pritisla električno dugme i time odriješila tradicionalnu bocu šampanjca, koja je udarila o bok novoga broda. Poslije toga gospođa je Marić prihvatila simbolične trake u bojama državne zastave, i u tom svečanom momentu sred duboke tišine »Zagreb« se stao pomalo micati, potom sve brže i brže, a kad je ušao u more, zaorili su gromki poklici Nj. Vel. Kralju, vojsci i mornarici, Jugoslaviji! Čitava je luka sa svim usidre-

čin, koji će da ispuni ponosom svakoga našega čovjeka, kome je draga ova naša država, kome je srcu prirasla ova divna Dalmacija i čitava ona plava pučina pred njome.

Oko Pretsjednika vlade, g. dra Milana Stojadinovića, okupilo se nekoliko ministara, među njima general g. Marić, ministar vojske i mornarice i g. Letica, ministar finansija. Na svečanost su stigli francuski i engleski poslanici na našem Dvoru, više narodnih poslanika i senatora, admiral Polić, ban dr. Jablanović, direktor Rikard Visin, biskup dr. Bonefačić i velik broj drugih odličnika. Dolazak izaslanika Nj. Vel. Kralja, g. generala Marića, pozdravljen je paljbom iz topova.

Pošto su katolički i pravoslavni svećenici blagoslovili brod i pošto su radnici digli i posljednje potpornice, Kuma broda, gospođa Marić, izrekla je ove lijepe riječi:

nim bojnim i drugim lađama pozdravila svog novog druga zastavama i sirenama.

Poslije toga svi su uzvanici otišli na luksuozni parobrod »Kraljica Marija«, gdje je u čast gostiju priređen sjajan banket. Tom prilikom izrečeni su mnogi prekrasni govori, u kojima se slavilo naše more i naša pomorska snaga. Prvi je govorio kao domaćin Pretsjednik Jugoslavenskih brodogradilišta g. Đuro Paunković. Za njim je izrekao svoj govor zagrebački načelnik g. Pečić, a naposljetku izaslanik Nj. Vel. Kralja, g. ministar Marić. Svi su ti govori pozdravljeni zanosnim odobravanjem. I tako se svršio taj lijepi dan, koji je našu boju mornaricu obogatio još jednom jedinicom, snažnom velikom torpiljerkom, koja s ponosom nosi ime lijepoga grada »na gričkim goricah«.

Vinodolski.

Smrt junačkog mladog kapetana

Naši će se čitaoci sjećati katastrofe dubrovačkog parobroda »Srđa«, na koji je u rijeci Šeldi naletio neki švedski brod i bacio ga na dno. Onom zgodom utonulo je nekoliko naših mornara, a bilo bi ih nastradalo životom mnogo više, da nije bilo na brodu mladog kapetana Ivana Džodže.

Mlad kapetan, ali ne najboljeg zdravlja. Jedva se bio oporavio od plućne bolesti, i sve je pokazivalo da ide u susret k posvemašnjem ozdravljenju. Kad evo sudbina je drukčije odredila. Kad je ono izdana zapovijed, da svi uđu u čamce, mogao je i on to da učini, ali kako su mnogi mornari već prije poskakali u vodu i već se neki od njih borili sa smrću, skoči i on u rijeku i tako je jednog po jednog spasao njih 11. Kod spasavanja pokazao je toliko hrabrosti, neustrašivosti i samopregora, da su mu se svi divili.

Ali jutro je bilo zimnje, a voda u rijeci ledena, što je prouzročilo, te se junačkom kapetanu bolest povratila. I tek se vratio u Dubrovnik, mahom je smješten u bolnicu, a odavle otpremljen na Sljeme kraj Zagreba na daljnje liječenje. Ali ni najveća njega, ni sve umjeće liječnikâ nije pomoglo: junak je podlegao svojoj krutoj bolesti i u ponedjeljak, 25 aprila izdahnuo na Sljemenu svoju plemenitu dušu.

Smrtni ostaci našeg divnog heroja prevezeni su na državni trošak u Dubrovnik, gdje su i sahranjeni uz ogromno saučešće svega građanstva.

Neizmijerno žale za njim ona jedanaestorica, koja mu duguju život, plače za njime svojita i svi koji su ga poznavali.

I naš se »Mornar« klanja njegovoj svijetloj sjeni. Neka mu je vječni spomen u svemu narodu našem!

Gajetunski razgovori

Dim. — Umjetni otok. — Nešto o Kinezima. — Bogatstvo morskoga dna.

Nakon politike, Hitlera i Austrije, dolazile su na red razne dnevne vijesti. Kuharu Vicku nije nikako išlo u glavu, da ima još na zemlji krajeva, gdje se svijet umjesto brzojavom služi — dimom. Taj prastari običaj iz kamenog doba engleska je vlada uvela u Australiji, naročito na njenim sjevernim obalama.

— A zašto ne uvedu telegrafske linije sa stupovima i žicama?

— Jer bi to bio za australsku vladu prevelik izdatak, — odgovori kapetan Jadre. — A opet treba dati i urođenicima australskim malo posla, i taj se evo sastoji u signaliziranju pomoću dima.

Bivši kuhar Vicko poklima glavom i reče:

— Amerika je dakle ipak mnogo naprednija. Čujem, da u zalivu San Frančiska stvaraju neki umjetni otok. Čemu pak to čudo?

— To čudo, — odgovori kapetan Jadre, — priređuje San Frančisko na divljenje onih, koji će iduće godine 1939 posjetiti njegovu svjetsku izložbu. U zaljevu San Frančisko ima već jedan otočić, Yerba Buena. Klisurast školj, preko kojega — ili bolje reći — kroz koji prolazi most, što vodi iz San Frančiska u Oakland. U probušenoj pećini Yerba Buena ima i raznih drugih galerija, koje mogu da posluže i kao spremišta za avione. Na taj otok priključit će se nov, umjetan otočić, na kome će biti smještene sve izložbene građevine sa svim mogućim uređajima, što će se podignuti u tu svrhu. Na jednom i drugom otočiću bit će raznih rovova, komora, galerija, koje s izložbom nemaju nikakva posla, već su unaprijed određeni u vojne svrhe. Vojnički krugovi jedva čekaju na završetak izložbe, da može u ono umjetno ostrvce ući vojska, koja će danas sjutra postati čuvarom »zračnoga srca Pacifika«.

— I tako, — oglasi se uto Barba Mate, — mi vidimo, da dok se jedni spremaju, da razvesele narode svim mogućim zabavama, što ih jedna velika izložba može da pruži, drugi već misle, kako

će na onom istom mjestu podići najstrašnije sprave, kojima će se ubijati ljudi, potapljati lađe, rušiti civilizacije...

— Vidimo, što se danas radi u Kini, — reče kapetan Pepić. — A ipak ona zemlja nije zaslužila onu sudbinu. Osim toga, čovječanstvo ima njoj da zahvali mnogi korisni dar. Tako na priliku, mi smo od njih primili čaj, svilu i porcelan kao i mnoge vrlo važne izume. I sada te ljude kolju bez milosti, a najnaprednija Evropa slavi njihove krvnike i živo im odobrava.

— Ostavimo mi te sulude kontinente, — uplete se ponovo bivši kuhar Vicko, pa se vratimo k našem moru. Je li istina, što su nedavno novine pisale, da su neki američki istraživaoci našli na dnu mora velike naslage bakra, željeza, kositra, zlata i nekih drugih ruda?

— Našlo se i više, — dočeka kapetan Jadre. — Neki je Amerikanac otkrio na morskome dnu bogate zalihe radija i radioaktivnog kamenja. Kako znate, radij se na našoj zemlji nalazi tek u malim količinama. Kakva li će to revolucija nastati na svim područjima ljudske djelatnosti, uspije li — a zašto da ne uspije? — izvući iz morskog dna što više radioaktivnih ruda?

— Samo, ako ne budu ljudi i njih upotrebili u svoje krvave, bratoubilačke svrhe! — reče Barba Mate.

Dundo Simo.

MOGLO BI BITI I GORE!

O t a c: Moj sine, ni u snu ne bih bio pomislio, da će me tvoje nauke stajati toliko para!

S i n: A što bi tek bilo, da pak bolje učim!...

DOBRO SRCE

— Čestitam! Čujem da si baštiniio velike pare.

— Nije ništa. Tu sam vijest ja razglasio u namjeri, da udobrovoljim svoje drage vjerovnike.

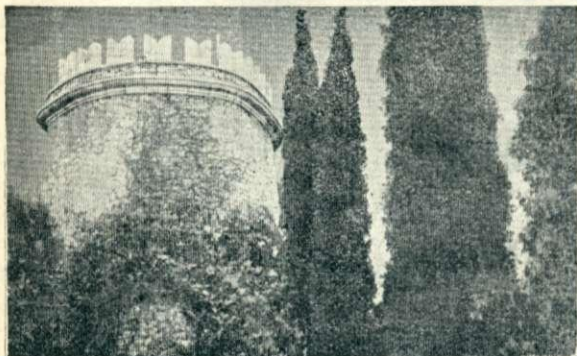
Tarsatika

Ko bi znao reći, kad se je na nestalnim kvarnerskim vodama pojavila prva lađa? I dali je to bio neki rudimentarni monoksil ili je to već bila neka već ponešto savršenija fenička ili grčka brzo plovka?

Sve je to obavito mrakom vremenske noći. U tom istom mraku gubi se i pojava prvog čovjeka u ovim stranama. Ko je to bio? I kad se je izvukao iz prvobitne mrke spilje da na otvorenom gradi svoje domove nešto udobnije i svjetlije?

U drevno doba takvi su se domovi gradili po najprije na tjemenicama humova i brda. To je i shvatljivo: na visovima obrana je lakša i od zvižeri i od nasrtljiva susjeda.

Možda je baš na trsatskom brdu osvanulo

Trsatska kula.

prvo takvo naselje. Na jednoj strani ponor, a dole na dnu rijeka, što se bučno pjenu. Na drugoj strani pod nogama more, dok se onamo iza leđa tlo strmenito spušta, a malo podalje prema istoku zjaju vrata, zaštićena od dva brda. A svuda uokolo sama gusta šuma, koja je pružala obilne hrane i čovjeku i njegovoj stoci. Pružalo mu je i more...

Koje je bilo prvo ime onom naselju na brdu trsatskom? I tom imenu i onim drugim, što su možda za njime slijedili, izgubio se trag. Izgubilo se ime, što su ga gradu na brdu dali Liburni, ilirsko gusarsko pleme, a sačuvalo se samo ono, što su mu nadjenuli Kelti, narod, koji je imao sve uslove, da uz Grke postane nosiocem velike i najviše kulture. Oni su gradu na brdu dali ime Tarsah, što su Rimljani pretvorili u Tarsatika.

Čovjek je na visovima bio sigurniji, zaštićeniji, ali je želja za morem bila jača od straha. Drevni Ilir nije mogao da joj odoli, već se je iz rana povjeravao valovima zamamljive plave pučine, i udisao, upijao njezin slani dah. I to mu je prešlo u krv, u mozak.

Od koga je naučio da gradi brodove? Dali od Feničana ili Grka ili od kojih drugih Mediteranaca? Svejedno: tek se zna, da nije dugo potrajalo, te je taj stari Ilir postao gospodarem cijeloga Jadrana. Zalijećući se na svojim strelovitim »serilama« do zapadne italske obale svuda je sa sobom nosio strah i trepet. Pošto bi se napljačkao i nakupio plijena, vratio bi se pod svoje staro brdo i tu među strme pećine, u ušću rijeke, zaklonio svoje brze ladice. Da bude tim svojim ladicama svaki čas što bliže, prenio je po vremenu svoj stan dolje uz more, onkraj bučne rijeke. Za njim su slijedili drugi i tako je po vremenu i na tom uzahnom prostoru nastalo drugo naselje, što su ga Kelti nazvali Phlavon, a to u njihovom jeziku znači rijeka. Ali svijet je oba naselja, i ono na brdu i ovo uz rijeku, nazivao jednim imenom: Tarsahom — kasnije — Tarsatikom.

I grad je cvao i napredovao trgovinom, a još više otimačinom.

U to vrijeme tamo dolje onkraj rijeke Arsije (Raše!) bio je na glasu još jedan drugi grad: Nesakton. U njemu je stolovao kralj svih Istrana. Dali je i Tarsatika bila podčinjena njegovoj vlasti? Možda i jeste, ukoliko je njezin nemirni narod mogao i htio da se pokorava nečijoj volji.

Glave žitelja Tarsatike, kao i one svih starih Ilira, plaćale su se vrlo skupo. Osjetili su to i Rimljani u dugotrajnim ratovima s Istranima, a naročito kod opsjedanja Nesaktona, gdje su hrabri branioči počinjali čudesa junaštva, pa kad vidješe, da im je svaki otpor uzaludan, najprije poklaše žene i djecu, a potom pođoše i sami dragovoljno u smrt, samo da ne padnu živi u ruke pobjednika. I kralj Epul zada tom prilikom sebi smrt.

Istra je bila svladana ali ne upokorena. Liburni i njihova susjedna braća Japidi uznemirivali su Rimljane jedni s mora drugi s kraja. Rimljanima nije mnogo pomogao ni onaj krupni zid, što su ga u svrhu obrane sagradili uz rijeku Tarsiu, koju su oni prekrstili u Oeneus a naši u Rječinu.

*Gurmani i poznavaoči
odličnog napitka piju
redovito samo*

RAMIKU KAVU i RAMIKU ČAJ

Velepržiona MARIO MIKULIČIĆ-RABIĆ - Sušak

Uvoz najfinijih vrsti kave i čaja

Kroz Tarsatiku prolazila je cesta, što je s jedne strane iz Pule, a s druge iz Ogleja vodila preko Kastva u Ilirik, do Senja i Topsike. Živo je bilo na toj cesti nju i gradove na njoj spominju već stari Grci. I Rimljani, već onamo u prvim vijekovima poslije Hrista. Tu se pored gradova Labina, Plomina i Lovrana spominje i Tarsatika.

Kako se živjelo u staroj Tarsatici? O tome nema nikakvih vijesti. Jedno je izvan svake sumnje: to da je Tarsatika bila vrlo izložena točka. Dok je uokolo vladao mir, život se lijepo odvijao u polju i na moru, odvijala se trgovina, blagostanje je raslo. Za burnih vremena grad je pak i na brdu i dolje uz more poprimao tmurnije lice: što je bilo za oružje, odlazilo bi protiv neprijatelja, a grad bi zatvoren među svojim bedemima čamio u muklom iščekivanju, što će biti!

Vremena postajala su sve crnja. Za građanskih ratova, što su u ovim stranama bjesnili poslije smrti Konstantina Velikoga, oboren je na mnogim mjestima i onaj pogranični zid — limes orientalis — i varvarima, što su već odavno vrebali na granicama carstva i po nekom valjda prirodnom nagonu težili k moru, vrata su bila širom otvorena. I provale započinju sa sjevera i sa istoka. Dok su sjeverni krajevi Istre pretrpjeli mnogo zla i od Gota i Hunna, naročito od Longobarda, Tarsatika je morala najviše da postrada od kasnije navale Avara, koji su kroz nju prošli ognjem i mačem. Tu su se našli i Hrvati, koji su svladavši avarske horde ostali ne samo u Tarsatici, već su zaposjeli i sve kvarnerske obale i zemlju dalje na zapadu. Sva je prilika da su već kod tih prvih naleta divljih Avara mnogi žitelji Tarsatike poubijani, dok su se ostali, što su iznijeli žive glave, razbježali po okolnim brdima i tu se nastanili, tako da nadošli Hrvati nisu ni nailazili na jači otpor. Latini pak, koji su se već odavno osjećali u ovom kvarnerskom kutiću osamljeni i odrezani od svojih, napustili su ovaj kraj već prije. S onim Kelto-Ilirima, što su se prosuli po brdima, Hrvati su ubrzo stupili u bliži dodir, s njima se stopili i od njih se naučili brodarenju i drugim vještinama. I tako ne potraja dugo i stara se Tarsatika i opet podigla i ako ne do negdašnjeg sjaja, a ono ipak utoliko, te je još uvijek bila na glasu kao znatno mjesto i važna luka na Kvarneru. Njoj je jamačno bila podložena i sva krajina pod Učkom i svi gradići uz obalu, kao na priliku Lovran i više njega drevni Knezgrad.

I tako je to išlo sve do vremena velikoga cara Karla. Taj mogući vladar bio je već podložio sebi čitavu Istru, ali njegovu daljnjem prodiranju opirali su se Hrvati. A bunili su se protiv njegove vlasti i stanovnici Tarsatike, pa kad je u Liburniju stigao Karlov ljubimac, markgrof Erik, bio je u Knezgradu obasut kamenjem i pogubljen. Strašna vijest o markgrofovoj pogibiji potresla je u dušu njegova odanog prijatelja, oglejskog patrijarha sv. Paulina. U pjesmi, što ju je tom prilikom spjevao nazivlje Knezgrad — Mons Laurentus i proklinje ga ovako:

Stari Trsat.

Mons inimice Laurentu qui diceris
Vos super nunquam imber ros nec pluvia
Descendant, flores nec tellus purpureos
Germinet, humus nec fructus triticeos.

Da kazni pobunjene Hrvate, Karlo Veliki zapovjedi, da se poruši ne samo Knezgrad, već da se i Tarsatika zapali i sravni sa zemljom. To se i izvršilo. O Knezgradu poviše Lovrana nije ostao kamen na kamenu, ali mu se u narodu sačuvalo staro ime. A sačuvala se i davna priča: u velikoj dubini pod ruševinama Knezgrada zakopana je krupna zlatna motka, o kojoj visi deset lonaca punih zlata — ostatak silnog blaga markgrofa Erika. I u zoru svakog novog stoljeća pojavljuje se ondje nekakav dugonja, davo pakleni, i tu sav ščućuren čuva Erikovo zlato. Jao onome, koji bi se usudio da dirne u ono bogatstvo!

Stara se pak Tarsatika digla pod novim imenima: ona donja uz vodu dobila je ime Rijeka, dok je ona gornja sačuvala svoje drevno ime u obliku, što joj ga je po svom starom jezičnom zakonu dao naš narod: Trsat.

Viktor Car Emin.

Slike naših starih pomoraca

Gotovo svako pa i manje mjesto ima danas svoga fotografa. Prije pedeset, šezdeset godina bio je u našim stranama možda jedan sâm i to na Rijeci. Desetak, petnaest godina prije toga — nije se u nas ni znalo, kako izgleda ona neka fotografska sprava.

Nije bilo fotografa, ali fotografija se već mogla po gdjevoja naći u uglednijim kućama naših kapetana i principala. Stizavale su izvana, iz velikih svjetskih luka, u koje je već bio dopro izum Luja Lumiérea. Te su se fotografije poslije — pošto ih se više nakupilo — čuvala u naročitim Albumima.

Tih Albuma s nemalnim brojem slika naših davnih pomoraca ima još u mnogim kućama naših kapetanskih porodica. To su čitave zbirke rijetkih, a tako izrazitih tipova, koji su godinama i godinama bili jedini posrednici između nas i velikih kulturnih naroda. Njihova historija još je neispisana knjiga, da se jednom napiše, vidjelo bi se tek, što i koliko mi dugujemo onim našim junačkim morskim zmajevima. Od mnogih između njih ostale su nam samo slike, što iz dana u dan sve više blijede i pomalo nestaju, jer potomci lako zaboravljaju, pa ne znaju, što bi od njih. Grjehota!

Pored mnogih lijepih običaja vladao je u doba

jedrenjaka i taj, da bi kapetani raznih krajeva i raznih narodnosti izmijenjivali fotografije. I tako su mnoge slike naših pomoraca dospjele i u tudinu u Albume raznih francuskih, engleskih, ruskih i drugih porodica.

Da se barem pokupe one, što se još čuvaju u Albumima naših kapetanskih kuća! To bi mogla da izvrši jedino naša Jadranska Straža. Pomoću

svojih ogranaka i povjerenika ona bi najlakše mogla da uđe u kuće naših pomoraca, koji bi — uvjereni smo — radi otstupili one stare slike, naročito, kad bi im se reklo, da će se sve one drevne fotografije čuvati u muzeju Jadranske Straže, u naročito za to udešenim Albumima.

Na ovu lijepu zamisao mi ćemo se još vratiti.
B. Š.

Naša vlada za naše more

Kad je naš neprežaljani, Veliki Kralj Ujedinitelj kazao, da za našim morem stoji čitava naša ujedinjena Otadžbina, nije mislio samo na vojsku uvijek spremnu da brani ove naše obale. Kralj, koji je daleko vidio i svojim snažnim umom mnogo obuhvatao, imao je pred očima i drugu jednu pomoć, što je naš Jadran može da očekuje od ujedinjene otadžbine: sretstva, koja će našem moru omogućiti, da se na njemu učvrsti naše gospodarstvo, da se na njemu razviju takve prilike, od kojih ne će imati koristi samo naš pomorac, već i čitava naša ujedinjena Otadžbina.

O tim riječima i željama neumrlog Kralja naše su vlade vodile računa ili vrlo slabo ili nikako. I ceste i izgradnje luka i subvencije našim parobrodarskim društvima, sve je to više manje ostajalo na papiru i kočilo naš život na moru. Ne velim da nije ni onda bilo narodnih ljudi, čak i ministara, koji su htjeli i radili na tom, da se moru pomogne, ali bi se uvijek našao neko, koji bi im presjekao račune i sve bi ostalo pri starom.

Dobri znaci jednog zaista vidljivog napretka

na moru počeli su da izbijaju tek za posljednje dvije tri godine, otkad je na državno kormilo stao Pretsjednik vlade, g. dr. Milan Stojadinović. To je jedna lijepa činjenica, i nju treba i priznati. Otvoreno, pošteno! Do prije dvije tri godine moglo se još govoriti, da se s Dalmacijom postupa kao s nekom kolonijom trećega, četvrtoga reda, čisto maćuhinski. Danas se više ne može tako: ne samo Dalmacija već i čitava naša obala, cijeli naš Jadran nalaze se na putu očitog napretka, na putu blagostanja i gospodarstva.

I na tom se putu ne će stati. To je potvrdio Pretsjednik naše vlade i prigodom svoje posljednje posjete našem moru. Dane lijepih splitskih svečanosti g. dr. Stojadinović upotrebio je i u to, da se još jednom i što potanje upozna s potrebama naših luka, i kako njegova obećanja nisu nikakve prazne fraze, možemo da se pouzdano nadamo sve ljepšoj budućnosti ovih naših, Bogom i najdivnijom ljepotom blagoslovljenih krajeva.

Mornar.

Sveta Zemlja

»Air-France« — »Imperial Airways« ...

Prvo je francusko, a drugo englesko društvo zračne plovidbe. I jedno i drugo društvo ima svoju zračnu flotu — svoje tro ili četveromotorne avione ili hidroavione. Pruga: Marselj—odnosno London—Indija.

Te zračne flote imaju i svoje stanice — neke se od tih stanica nalaze u gradovima, druge u oazama, treće nasred nepregledne pješčane pustare. U tim stanicama naići ćete na ploče, na kojima piše od prilike ovako:

Bagdad 605 milja. Kalkuta 3803 milje. Singapore — 5809 — Brisbane — 10.170. A zatim: London 2584 milje, Kapetown — 5890 i tako dalje. Razumije se da se te brojke već na prvoj susjednoj stanici mijenjaju prema tome u koliko je ta susjedna stanica skratila ili oduljila razmak između sebe i spomenutih mjesta.

I Sveta Zemlja ima već svoje aerodrome, gdje se iz dana u dan spuštaju avioni, što dolaze iz Indije. S tih uzletišta se svakodnevno dižu i avioni što kreću u one strane, jer danas, kako je poznato u Indiju i u Australiju ne ide se samo morskim, već eno i zračnim stazama. I tako se eto dešava, da se putnički avioni u Indiju ili natrag nerijetko pojavljuju i nad Gorom Maslinskom, nad Getsemantskim vrtovima, nad Sionom, čak i nad grobom Spasiteljevim.

Ali pored aviona, što svakodnevno krstare nad svetim vodama Jordana s poštom i s putnici-

ma za Bagdad i za Indije, ima i krilatih bombardera, što nose smrt.

Od svjetskog rata ovamo vrše Englezi upravu nad čitavom Palestinom. Njihova je namjera da taj mandat zadrže ako moguće i za vječna vremena, uvjereni da će im ta zemlja poslužiti kao obrana Egipta ili bolje reći Sueca, kojim vodi put u njihove Indije. Da u Palestini uhvate što dubljeg korjena otvorili su Židovima cijeloga svijeta vrata u njihovu staru postojbinu. Židovi se u masama odazivlju tome pozivu i već ih se naselio u obećanoj zemlji velik broj. To nije po čudi ni palestinskim kršćanima, a još manje ondješnjim Arapima, koji strahuju da bi im Židovi jednog dana mogli oteći prevlast u onoj zemlji. Otuda i veliki nemiri, atentati, krvoprolića, u Jerusalemu, oko Jordana i u lukama Jafi i Kajfi.

Međutim Židovi nadolaze u sve većem broju. Mnogi su onamo dospjeli i iz Njemačke i udarili u negdašnjoj postojbini svoja nova ognjišta. Tu oni žive kao što su prije živjeli u Evropi, sa svim mogućim modernim komforom, otvaraju poslovnice, trgovine i — kako neki Francuzi tvrde — već rade na račun njemačkog Reicha, koji ih je do duše izagnao iz Njemačke, ali im stavlja na raspolaganje svu njihovu zaplijenjenu imovinu uz uvjet, da rade prema njegovim intencijama. Svi znaci kažu, da već u dogledno vrijeme čekaju Palestinu novi, neobični događaji. (Iz francuskoga.)

Leksikon Minerva

Ovo naše današnje vrijeme postavlja na čovjeka mnogo više zahtjeva, nego li ih je postavljalo nekoć. Tako se i od naših pomoraca, naročito časnika palube i stroja u naše doba traži koješta, o čemu negdašnji kapetani i škrivani nisu prije ni snivali. Putnički saobraćaj na moru danas je neuporedivo veći i življi nego što bijaše u prošlosti, tako da kapetani i uopće čitava posada dolaze u neprestani dodir sa svijetom, koji uvijek nešto pita tražeći objašnjenja o raznim licima i stvarima. A kako će naši pomorci da odgovaraju i tim svojim novim dužnostima, ako nisu i oni sami u svemu upućeni?

Dobro se sjećamo, da su tu potrebu osjećali darovitiji kapetani prošlih vremena, pa su u tu svrhu nabavljali veće ili manje enciklopedije talijanske ili engleske. Ali te enciklopedije vodile su najviše računa o stvarima i licima svojih naroda. O nama i našoj zemlji nije u njima bilo ni spomena, a baš ovo treba našim današnjim časnicima

palube i stroja, to više što oni kako rečeno, dolaze vrlo često u doticaj s domaćim i stranim putnicima, što plove našim vodama.

Blagodareći zagrebačkom nakladnom društvu »Minerva« imamo danas i mi svoj Leksikon, u kome može čovjek željan nauke da nađe tumačenje ogromnom broju izraza, što zasjecaju ne samo u tuđu već i u našu kulturu. Nema područja, u kome se ljudski duh istakao, a da nije barem ukratko obrađen u ovome Leksikonu. Geografija, historija, pomorstvo, trgovina, obrti, sve prirodne značnosti, matematika, mehanika, zdravlje, sva znamenita lica svjetskoga glasa, sva važnija domaća lica, što su se istakla u našem nacionalnom, kulturnom, političkom životu — sve je to okupljeno u onom lijepom svesku Leksikona Minerva«, koji obuhvaća oko 1600 stranica tiskanih u dva stupca. Djelo je ukrašeno mnogobrojnim ilustracijama i portretima, što ga čini još interesantnijim.

Bilješke jednog pomorca

Meksikanska vlada pokrenula je akciju da izvadi potopljeno blago tragično umrlog meksikanskog cara Maksimilijana, brata austrijskog cara Franje Josipa I., koje je poslije smrti careve dospjelo sa ostalim meksikanskim državnim novcem u ruke republike Pretsjednika Diaza. Diaz je 1911 godine poslije revolucije u Meksiku — morao bježati iz zemlje, te se zajedno sa ogromnim blagom i većom sumom iz državne blagajne uputio prema Americi španskim brodom »Merida«. Brod je kod Norfolka u buri nastradao i potonuo i ono blago leži na dnu mora.

U prošlosti su u više prilika činjeni pokušaji da se potopljeno blago izvadi iz broda, ali bez uspjeha. Brod je previše duboko potonuo, pa ni najvještiji ronionci nisu mogli dospjeti do blaga. Ronionci su počeli da traže blago pomoću broda »Salvator«. Kapetan te lađe nada se da će barem jedan dio blaga spasiti...

* * *

Dosjetljivi Jack Laport, kupio je od američke ratne mornarice jednu neupotrebljivu podmornicu i u njoj uredio raskošan — restaurant. Podmornica, koja je popravljena i savršeno funkcionira, predstavlja stariji tip tih lađa, koje američkoj floti nijesu više potrebne; Laport je jeftino došao do nje. On je sasvim dobro računao, kad je pretpostavljao da će se ekcentrični Amerikanci u velikoj mjeri zainteresovati za raskošni restaurant pod morem. Podmornica sa reustaurantom polazi obično svakog dana iz newyorške luke i kruži po moru, često u velikim dubinama. Za to vrijeme gostima se serviraju najbolja jela i pića; u blagovaoni ima i čitaonica, a na malom parketu mogu gosti i da igraju uz svirku orkestra. Za »restaurant pod mo-

rem« pokazuje se tako ogromno interesovanje, da je Laport morao uvesti brojeve i karte za posjećivanje restoranta; tako gosti moraju 2 nedjelje unaprijed da uzimaju karte, da bi mogli ručati i večerati — pod morem...

* * *

Will Holze je bio čuvar velikog i dugog telegrafskog kabela između Australije i Amerike. To je dvostruki telegrafski kabel, koji prolazi kroz Tihom Oceanu i dug je 3200 km; to je jedina telegrafska veza između dva kontinenta i na nju se mora obraćati najveća pažnja. Pomoću ovoga kabela obavljaju se važni diplomatski i trgovački razgovori. Holze je 52 godine stanovao na jednom osamljenom otoku Tihog Oceana, gdje mu se nalazila i »kancelarija«; imao je mali motorni brod kojim je na nekoliko stotina kilometara mogao kontrolirati ispravnost kabela. Za ovaj odgovoran i naporan rad Holzeu nije bila potrebna pomoć; on je sve izvršavao sâm; nije htio dapače ni da se ženi i dragovoljno je pristao da živi kao Robinson. Pošto je bio upućen u mehaničarski posao, obično je sâm vršio popravke na kabele. Čuvar kabela između Australije i Amerike više od pola stoljeća pazio je na vezu između ova dva kontinenta i održao je potpuno ispravnu. Njega su prozvali »čovjekom najrjeđe profesije« na svijetu...

Br. M. Šta.

NARODNE POSLOVICE

Ni broda ki ne jadri, ni čovika ki ne fali.
Ki jide va Maltu, pozabit će oca i majku.
Od veloga grmavca malo dažja.

Odgovori na sedam pitanja

1. Harmica dolazi iz madžarskoga — harminc = trideset. Riječ inače znači — carina. Čini se da se negdje u početku plaćalo u ime carine trideseti dio vrijednosti.

2. U vrijeme Napoleonove vlade u ovim našim stranama, francuske su se straže nalazile u Hreljinu. Te straže zvale su se piket, pa je i samo mjesto još dugo poslije Napoleonove smrti zadrž

žalo to ime — Piket.

3. 98 metara. Nosivost: 1200 tona. Brzina 38 milja na sat. Jakost strojeva 44.000 H. P.

4. 1.261.000. Većinom Arapi i Židovi. Glavni grad Jeruzalem: 105.000 stanovnika.

5. 2000 kilometara.

6. 8000 dolara.

7. 18 do 20 milijuna duša.

Stari i mladi

— Što hoćete time da kažete?

— Ja mislim onako kao što i govorim, reče O'Reilly s dostojanstvom. Sir, vi možete u svako vrijeme da računate na mene. Ja sam uz vas — ja Patrik O'Reilly iz Kinsala Conti Cark. Ja nisam nikakav Ulsterman.

— O'Reilly! — reče Hutchinson. — nemojte ludovati! Budite li se miješali u moje poslove, naići ćete na veće zlo nego li onda, kad ste ušli u prepirku s kapetanom.

— Gospodine, odgovori O'Reilly, vi ne možete zaplašiti jednog rodenog Irca. To je već i dokazano! Ja sam vaš prijatelj. Vi ste meni pomogli — to ne možete zanijekati. I ja ću pomoći vama, i to prije nego li vi to sebi zamišljate.

Hutchinson će nato:

— Sada ste slobodni od straže, a o ponoći morat ćete opet da nastupite službu, pa će biti bolje za vas, ako već sada idete na počinak.

To rekavši prekorači preko visokog praga hodnika i uputi se u svoju kabinu nezadovoljan sâm sa sobom. Pomoć, što mu ju je obećao O'Reilly, smatrao je pukim, praznim, gotovo bezobraznim hvalisanjem. Kao mnogi Irci tako se i taj čovjek sâm sebi svidao, naročito u onoj svojoj umišljenoj ulozi nekog junaka. — Ali, čudio se on u sebi, kako onaj ludov zamišlja sebi, da bi mogao meni pomoći? I uopće po čemu on sudi da ja trebam nečije pomoći? Čitava ta afera skroz je besmislena. Ti prokleti Irci! — trže se on srdito i uvalivši se u divan uze da čita.

Oko devet sati i pô osjeti veliku umornost. Svuče se, uđe u krevet i odmah zaspi.

Probudio ga nečiji glas. Otvori oči i u blještavom svijetlu sijalice pričvrštene o tavanice prepoznâ O'Reillya.

— Gospodine, još malo i kucnut će zvono.

— Bože! — usklikne Hutchinson bacivši oko na sat. — Kakvo je vrijeme?

— Mutno, sir! Duva jače i oštrije. . .

Osma nije još kucnula, kad Hutchinson stupi na dônji most Časkom stane, da zakopča kabinu, a to ga prenu nekakva vika:

— To ste dakle vi! Ruke uvis!

Hutchinson se okrene i zaviri kroz pritvorena vrata komandantove kabine. Oklijevajući stane. Upravo u taj mah zvono je otkucavalo osam.

— Ruke uvis! — vikao komandant. — Drži — inače ću pucati. I hoću!

Hutchinson otvori širom vrata. Nagli mlaz blještava svijetla zaslijepi mu oči. — U prugastoj pyami, u licu sav crven od pića, komandant je stao

na pragu i u svojoj drhtavoj, nesigurnoj desnici držao je brodski revolver uperen na O'Reillya. Mornar je stajao leđima okrenut prema knjižnici i podignutih ruka podrugljivo se smiješkao čovjeku, što ga je imao u svojoj vlasti.

— Hoću da vam prostremljam ruke, prokleti Sin Feiner! — Pa spusti revolver i ljuljajući se s prstiju na pete uze da se smije.

Prije nego li je Hutchinson dospio da progovori, O'Reilly dohvati na stolu pred sobom nekakvu tamnu staklenicu i zamahne na kapetana:

— Ja ću vas naučiti, — poviče, — stari vražel! Hutchinson ga zgrabi za rame, pa za obje ruke.

— Pustite me, — vikaše O'Reilly.

Staklenica pade na tle i ode u komade.

— Mir, O'Reilly! — viknu na nj Hutchinson.

Komandant ponovo diže revolver. Sad se nije više smijao. Opet ga obuže gnjev i zgrane se na časnika:

— Tako, i vi ste tu, Rudy Hutchinsone! Maknite mi se s puta, da prosviram mozak tome vašem sinnfeinerskom prijatelju. Čujete li? Idite mi s puta!

Hutchinson zakorača prema komandantu, koji je sav narogušen, očiju zakrvavljenih mahao revolverom.

— Kapetane Shand! — reče, — dajte mi ovamo taj revolver!

— Što? Grom i pakao! . . .

— Ne ludujte, kapetane! Podajte mi to oružje!

— Prosvirat će vam mozak! — viknu O'Reilly. — Čuvajte se!

Hutchinson zgrabi kapetana za ruku, u kojoj je držao revolver.

— Prepustite mi ga, kapetane, mogli biste se raniti.

Kapetan se časkom otimao, dok mu naposljetku ne popustiše prsti.

— Eno vam ga, ludo jedna prokleta! Uzmite ga i činite s njime što vas volja!

— Nemojte se uzrujavati, kapetane!

— Šta? Ja da se uzrujavam? Otkuda vi to znate? Što činite ovdje, vi i taj O'Reilly? Što mislite? I vi ste kao i svi oni prokleti Englezi, koji ne će da pokažu zube ovim Sin Feinerima! Dodijali ste mi! Čujete li? Vi niste mornar! I onda — što vas je dovelo ovamo, vas i toga O'Reillya?

— Ja ne znam, kakva je posla imao O'Reilly ovdje, — odgovori Hutchinson hladno. — Bio sam tu vani na prolazu, kad sam čuo, gdje mu se grozite, da ćete ga ustreliti. I ušao sam da to spriječim. Vi možete, kapetane Shande, — nastavi Hut-

chinson oštro, — vi možete o tome misliti što vas volja, to se mene ne tiče, ali da nisam stigao baš u pravi čas, vi biste u ovaj mah imali na duši čovječju krv.

— Čovječja krv! — zaintači kapetan. — Ovo me se smekšao mozak. Jest Boga mi! Čovječja krv! Ovamo revolver!

— Ne dam ga, — odgovori Hutchinson i obrativši se k mornaru upita ga:

— Što je vas, O'Reilly, dovelo amo?

— Želja, da nešto popijem, — odgovori O'Reilly gurnuvši šiljkom svoje cipele razbijenu bocu na podu.

— Tako? — viknu kapetan, — i vi biste sada htjeli meni prikazati, kao da ste ovamo ušli jedino zbog pića?

(Slijedi.)

TURISTIČKI SAVEZ ZA HRVATSKO PRIMORJE I GORSKI KOTAR

Daje besplatno sve informacije o mjestima: Sušaku, Bakru, Bakarcu, Kraljevici, Crikvenici, Selcu, Novomu, Senju, Sv. Jurju, Jablancu, Karlobađu, Pagu, Rabu, Baški, Aleksandrovu, Krku, Malinskoj, Omišlju, Vrbniku, Delnicama, Fužinama, Skradu, i Lokvama.

POSLJEDNJA NOĆ NAPOLEONA VELIKOG NA FRANCUSKOM TLU

Poslije nesretne bitke kod Waterlooa Napoleon se povukao u dvorac Malmaison u neposrednoj blizini Pariza. S tim dvorcem vezale su ga mnoge lijepe uspomene, ali zadržati se tu nije mogao ni smio. Saveznici, Englezi, Nijemci i Rusi bili su mu iza leđa. Svaki čas mogao je da im padne u ruke. A on je htio da pođe u Ameriku, »da — kako sam reče — svrši svoju karijeru tamo, gdje su je toliki drugi započeli«. I krenu put Rocheforta. Ali ni tu se nije osjećao siguran. Nasuprot Rochefortu ima otočić jedan, »l'île d'Aix«, gdje je već Napoleon boravio god. 1808, u doba, kad je još bio na vrhuncu svoje slave. Tu je tada sagradio i kuću jednu: u nju se sada smjestio sa svojim vjernima, koji su ga neprestano nagovarali, jedni da se vrati vojsci, drugi da pobjegne krišom na nekoj američkoj lađi. Ali izvan luke krstarila je engleska bojna lađa »Bellerophon«, a Napoleon se uzdao u Engleze, koji će, i kao dosadašnji neprijatelji, postupati s njime kao s bivšim francuskim carem. I u onoj kući na otočiću Aix proveo je Napoleon posljednja tri dana, a 14 jula 1815 postavio se pod zaštitu engleskoga kralja. Bojna lađa »Bellerophon« prevezla ga je u Plymouth, gdje je već čekala fregata »Northumberland«, da velikoga cara Francuza prebaci na sv. Jelenu, oceansku hrid, na kojoj je 5 maja 1821 ispustio svoj silni duh.

Lujo Dorčić.

BRODOVLASNICI GRADITE I POPRAVLJAJTE VAŠE BRODOVE U JUGOSLAVIJI

JADRANSKA BRODOGRADILIŠTA A. D.

BRZOJAV „BRODOPRAVKA“

SPLIT-KRALJEVICA

JADRANSKA PLOVIDBA D. D. SUŠAK

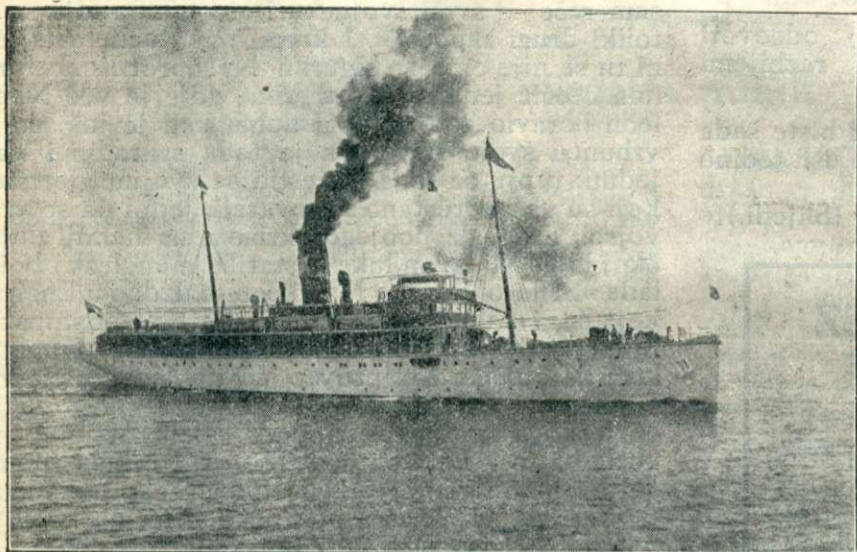
Interurbani telefoni: Direkcije Sušak broj 2-36 i 2-37.
Skladišta: broj 2-17. — Brzjavi: JADROPLOV.

65 PAROBRODA RAZNE VELIČINE

Podržava na 55 pruga redovitu parobrodsku službu u svim pravcima na Jadranskom moru. — Brze parobrodarske pruge za Dalmaciju, te za sva kupališna i lječilišna mjesta jugoslavenskog primorja. — Sedmična ugodna turistička putovanja, osobito prikladna za posjet Dalmacije sa naročitim udobnim putničkim parobrodom. — Udobni salonski putnički parobrodi, dobra posluga.

Redovita parobrodarska služba za Albaniju i Grčku za prevoz putnika i robe

Prospekti i vozni redovi mogu se dobiti kod Direkcije u Sušaku, te kod svih važnijih putničkih ureda u tu- i inozemstvu

PREKOMORSKA PLOVIDBA D. D. SUŠAK

Brzjavi: Prekomorska.

Telefon: broj 1—08.

TOMISLAVOVA ULICA 5.

Saobraćaj prvoklasnih teretnih
parobroda na sve strane svijeta.

Parobrod „KORANA“

8600 t. nosivosti 5580 t. brutto

Parobrod „REČINA“

8500 t. nosivosti 4732 t. brutto

Parobrod „ZVIR“

8600 t. nosivosti 5605 t. brutto

Parobrod „KUPA“

8100 t. nosivosti 4381 t. brutto